

1

Úvod do softvérového inžinierstva (5BS03)

Marek Tavač
Ján Ružbarský

Softvérové inžinierstvo (SI)?

- Inžinierstvo – praktická aplikácia teórie, metód a nástrojov pri návrhu strojov, mostov a pod.

Softvérové inžinierstvo

- *disciplína, ktorá sa zaoberá tvorbou rozsiahlych softvérových systémov*
- aplikácia inžinierskych metód na softvér, zaoberá sa všetkými aspektmi tvorby softvéru
- aplikácia systematického, disciplinovaného, merateľného prístupu na vývoj a údržbu softvéru.

Rozdiel medzi SI a informatikou

- Informatika sa zoberá algoritmami, spôsobom práce počítačov a softvérových systémov (exaktný popis)
- Softvérové inžinierstvo rieši praktické problémy tvorby softvéru (je nutné používať ad hoc metódy)

- Inžiniersky prístup k tvorbe systémov
 - Ukázať rôzne aspekty tvorby systémov
 - UML
 - Práca v tíme
 - Objektový prístup
 - Enterprise Architect
-
- Nie fyzické programovanie

Aplikačný blok podpory nasadzovania a údržby databázových aplikácií

Cieľ: Analýza, návrh a implementácia aplikačného bloku na podporu nasadzovania a údržby databázových aplikácií.

Obsah: Analýza procesov nasadzovania aplikácií z pohľadu zabezpečenia konzistencie databáz s vývojovým cyklom aplikácií.

Na základe analýzy návrh univerzálneho aplikačného bloku za účelom automatizácie týchto procesov spĺňajúceho nasledujúce požiadavky:

- Identifikácia a riešenie nekonzistencií
- Podpora rôznych systémov verzionovania
- Podpora integrácie používateľského rozhrania
- Nezávislosť na type relačnej databázy
- Univerzálnosť, rozširovateľnosť, konfigurovateľnosť

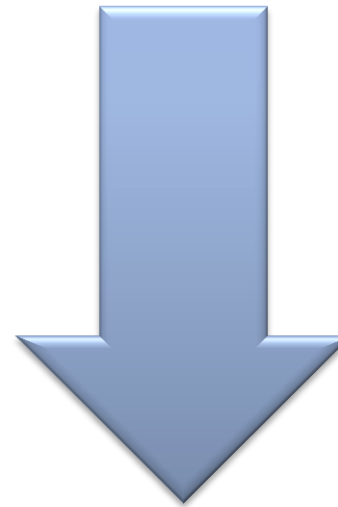
Funkčnosť a použiteľnosť navrhnutého riešenia preukázať ukážkovou aplikáciou.

Obsah

- Úvod do SI
- RUP procesy
- Biznis modelovanie
- Zber požiadaviek
- Agilné metodiky
- Analýza
- Testovanie
- Návrh
- Implementácia
- Nasadzovanie

Manažment

Informatika

Základné pojmy

Softvér

- *programy + dokumentácia + konfiguračné dáta*

Softvérový systém

- *pozostáva z niekoľkých programov, konfiguračných súborov, systémovej dokumentácie (štruktúra systému) a užívateľskej dokumentácie (použitie systému)*

Softvérový produkt

- *softvér, ktorý sa dá prediť zákazníkovi*

- Prvé počítače programovali jednotlivci alebo malé tímy: jazyky Fortran alebo assembler
- Počítače III. generácie: možnosti nových aplikácií, ktoré boli oveľa rozsiahlejšie než predchádzajúce systémy
 - Dôležité systémy roky meškali, predraženie projektov → softvérová kríza
 - Spôsobý vývoja malých SW projektov sa nedali použiť pre vývoj veľkých systémov
 - 1968 – konferencia NATO o softvérovej kríze – vznikol termín softvérové inžinierstvo

- Založené na vstupoch a výstupoch
- Založené na životnom cykle projektu

Štruktúrovaná analýza a návrh

– *Metodológia založená na dekompozícií procesov a diagramov toku dát*

- Dátovo orientované

Objektovo orientovaná analýza a návrh

– *Analýza a návrh založená na notácií objektov, ktoré zachytávajú dáta a procesy v jednom*

Štruktúrovaná vs objektová

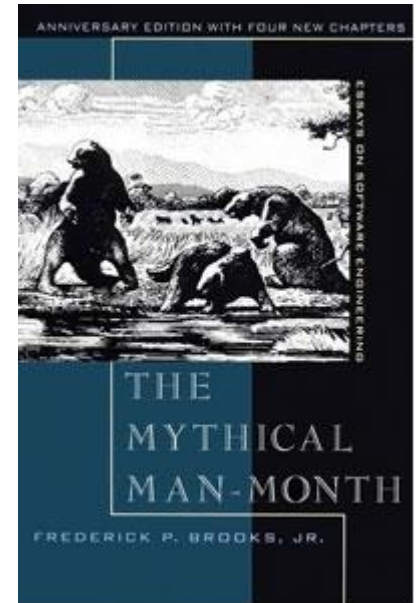
Charakteristika	Štrukturálna analýza a návrh	Objektovo orientovaná analýza a návrh
Metodológia	Životný cyklus	Iteračná / Inkrementálna
Dôraz	Procesy	Objekty
Riziko	Vysoké	Nízke
Znovu použiteľnosť	Nízka	Vysoká
Vyzretosť	Rozvinutá a rozsiahla	Vyvíjajúca sa
Vhodná na	Dobre definované projekty so stálymi užívateľskými požiadavkami	Rizikové rozsiahle projekty s meniacimi sa užívateľskými požiadavkami

Prečo je ťažké vytvárať veľké softvérové systémy?

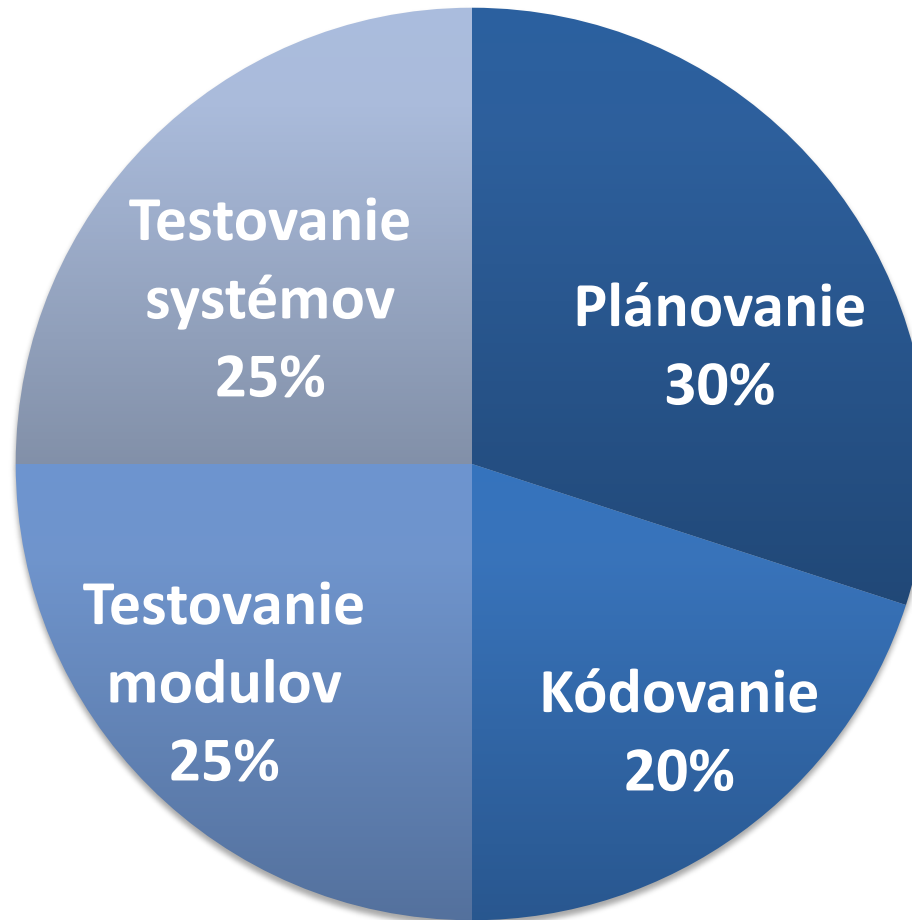

Brooks: „The Mythical Man Month“

- Programátor je schopný napísať iba 1000 riadkov odladeného kódu za rok
- Veľké projekty sú iné ako malé
 - skúsenosti z malých projektov sa nedajú použiť na veľké.
- Kódovanie je tá najľahšia časť, ťažšie je:
 - Rozdeliť projekt do modulov
 - Zaistiť komunikáciu medzi modulmi
- Ak 1 programátor píše malý program, predstavuje to najjednoduchšiu časť a jeho efektivita je vyššia (20 riadkov denne)

Rozloženie práce pri projekte

Mythical Man Month ?

- Vyjadrenie náročnosti vývoja SW – počet ľudí x čas
- Čas a počet ľudí nie sú zameniteľné
 - Ak projekt trvá 15 ľuďom 2 roky, nie je možné aby 360 ľuďom (15×24) trval iba mesiac, resp. 60 ľuďom 6 mesiacov.
- Dôvod:
 - Práca nie je paralelizovateľná
 - Aby sme využili veľký počet programátorov, musíme rozdeliť projekt na veľa malých častí
 - Ladenie a testovanie systému sa dá ťažko paralelizovať
- Brooksov zákon:
 - **Ak pridáme ľudí k omeškanému projektu, projekt ešte viac omešká.**

Inžiniersky prístup – stavby

- Najskôr podrobný plán – model
- Normy a technologické postupy
- Výroba produktu podľa plánu
- Špecializácia – architekt a staviteľ
- Architekt vie urobiť plány
- Staviteľ vie plány čítať a stavať podľa nich

Tvorba softvéru - problémy

- Tvorba bez plánu, resp. iba hrubý náčrt
- Normy a technologické postupy neexistujú ako uzákonený štandard
- Pôvodné ciele sa menia v priebehu tvorby softvéru
- Kumulácia profesií
- Spoločný jazyk sa hľadá – nádejný – UML

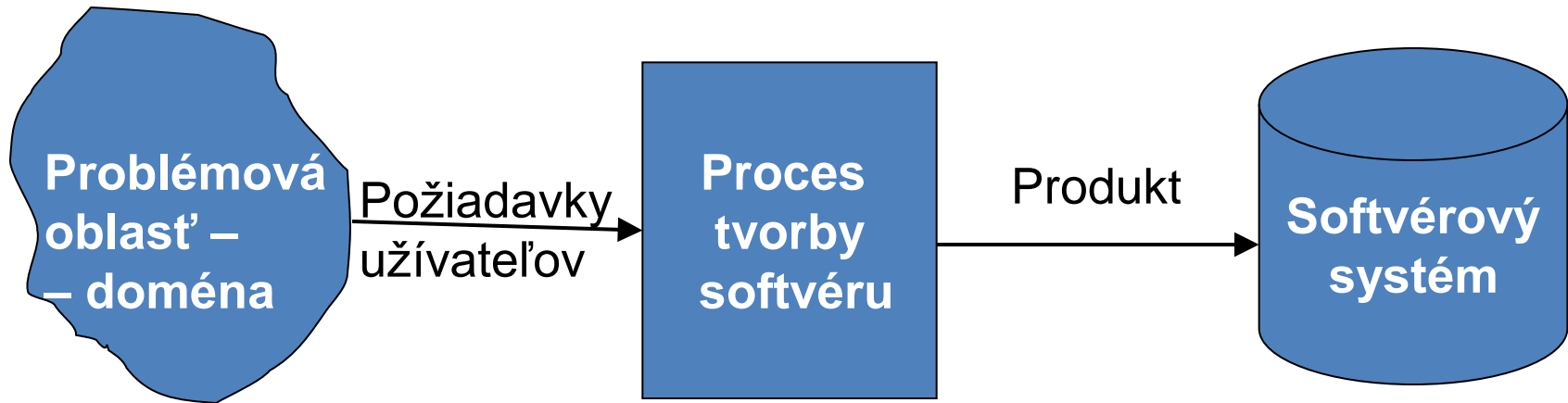
Aké je riešenie?

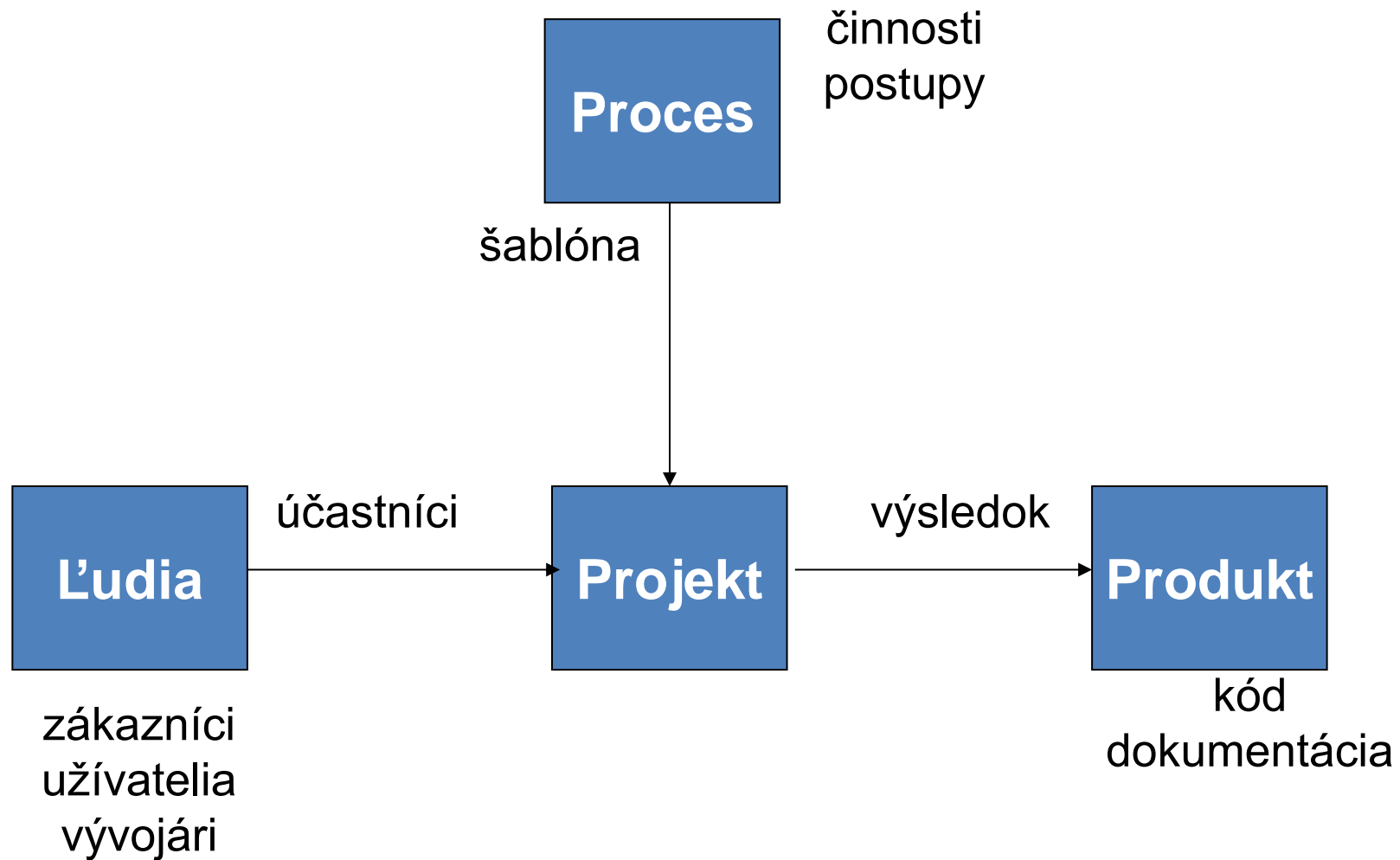
Skúsenosti

- Pre projekt je dôležité mať skúsených vývojárov
- Brooks – väčšina chýb nie je v kóde ale v samotnom návrhu
- Minimálna skúsenosť tímu je nebezpečná – „efekt druhého systému“
 - Prvý produkt tímu – minimálny (dôležité že pracuje, členovia tímu sú spokojní)
 - Druhý produkt tímu – implementované to čo sa pri prvom produkte vynechalo
 - Výsledok – druhý systém je veľký a nevýkonný
 - Tretí produkt je už v poriadku

Tvorba softvérových systémov

Základné prvky vývoja softvéru

Činnosti

- *Procesy, ktoré napomáhajú zaistiť, že výsledný produkt je správny, kompletný a zrozumiteľný*
- konkrétny návod na vykonanie činnosti

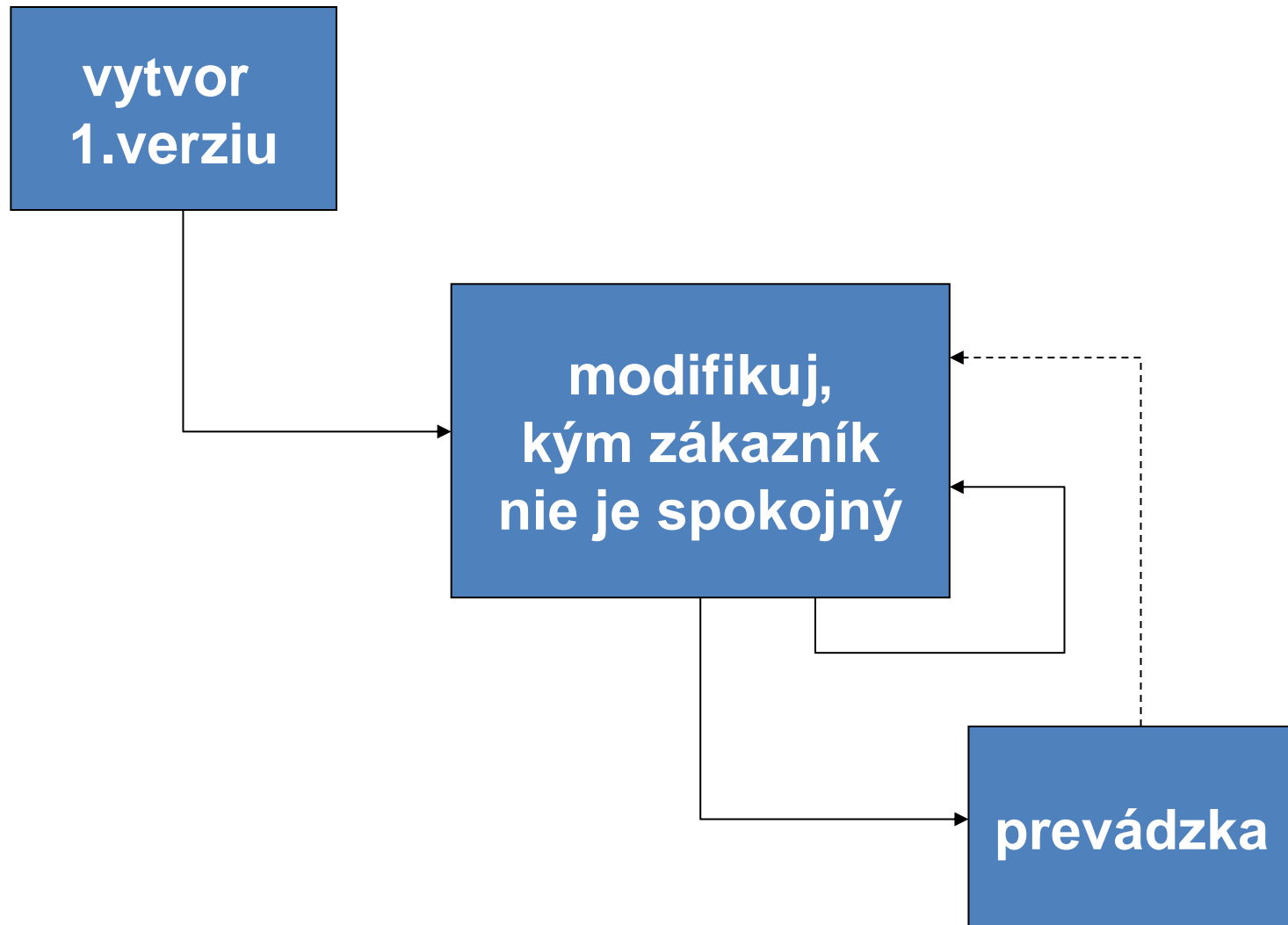

Metodika (pracovný postup)

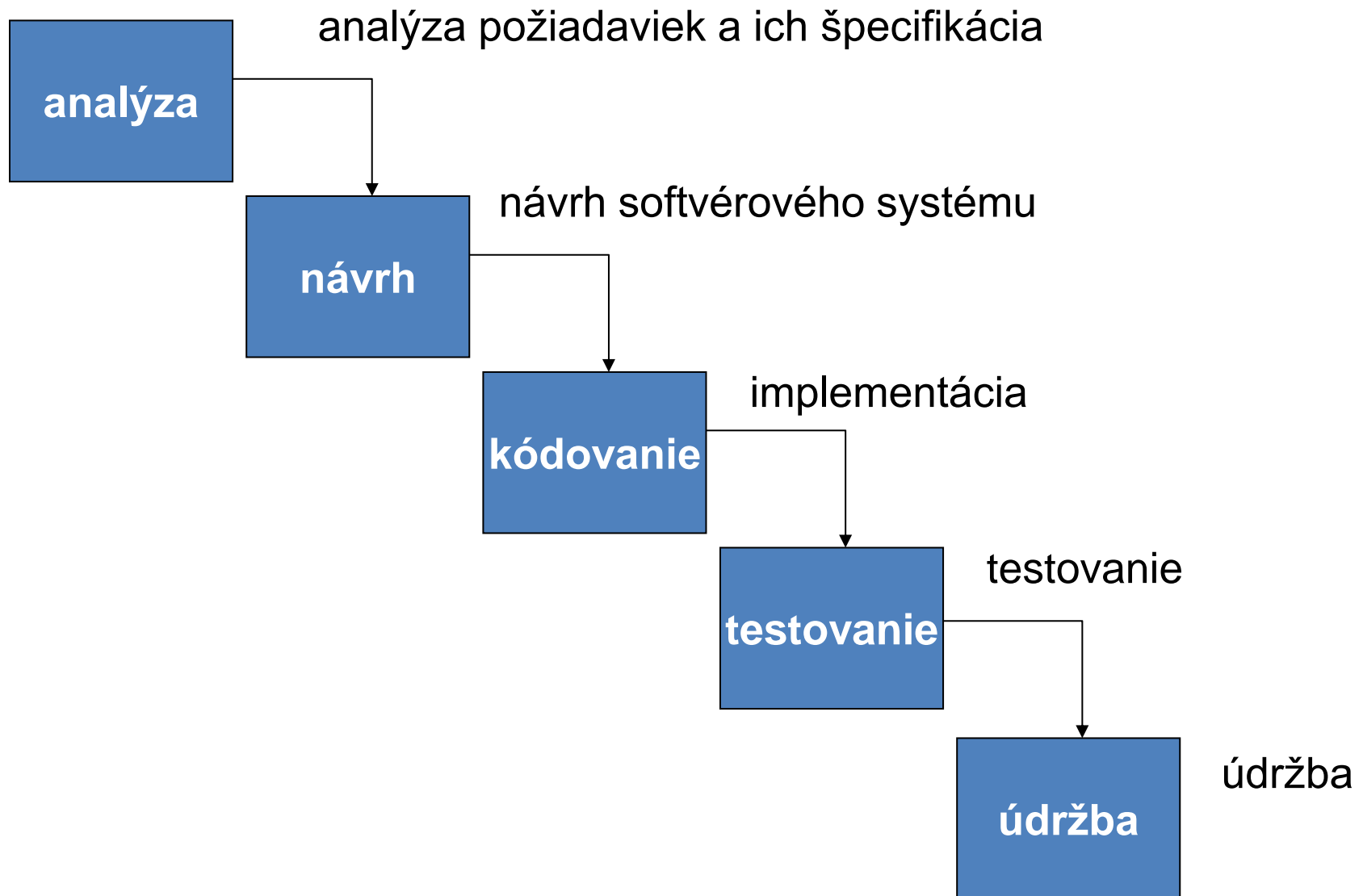
- *Sekvencia činností, ktoré napomáhajú pri vývoji finálneho produktu*
- výsledky – produkty činnosti
- riadenie kvality
- Nástroje (podpora)

➤ *Životný cyklus projektu*

Životný cyklus – vytvor a oprav

Životný cyklus – vodopádový

- Analýza domény, získavanie (zber) a definícia požiadaviek
 - Zoznámenie sa so širším kontextom systému
 - Konzultácia s užívateľmi – zistenie cieľov a služieb systému
 - Ciele a požiadavky sú definované v dokumente špecifikácie požiadaviek

- Návrh systému a návrh softvéru
- Rozdelenie požiadaviek na HW a SW, definícia architektúry systému
- Identifikácia a popis základných abstrakcií a ich vzťahov (UML)

Kódovanie a testovanie

- Dizajn je realizovaný ako množina modulov, tried, programov
- Overenie špecifikácií modulov
- Integrácia a testovanie systémov
 - Jednotlivé moduly sú zostavené do výsledného systému
 - Úplný systém je otestovaný na zhodu so špecifikáciou
 - Po otestovaní – odovzdaný zákazníkovi

- Najdlhšia fáza životného cyklu – praktické používanie
- Oprava chýb programu a dizajnu + rozširovanie systému

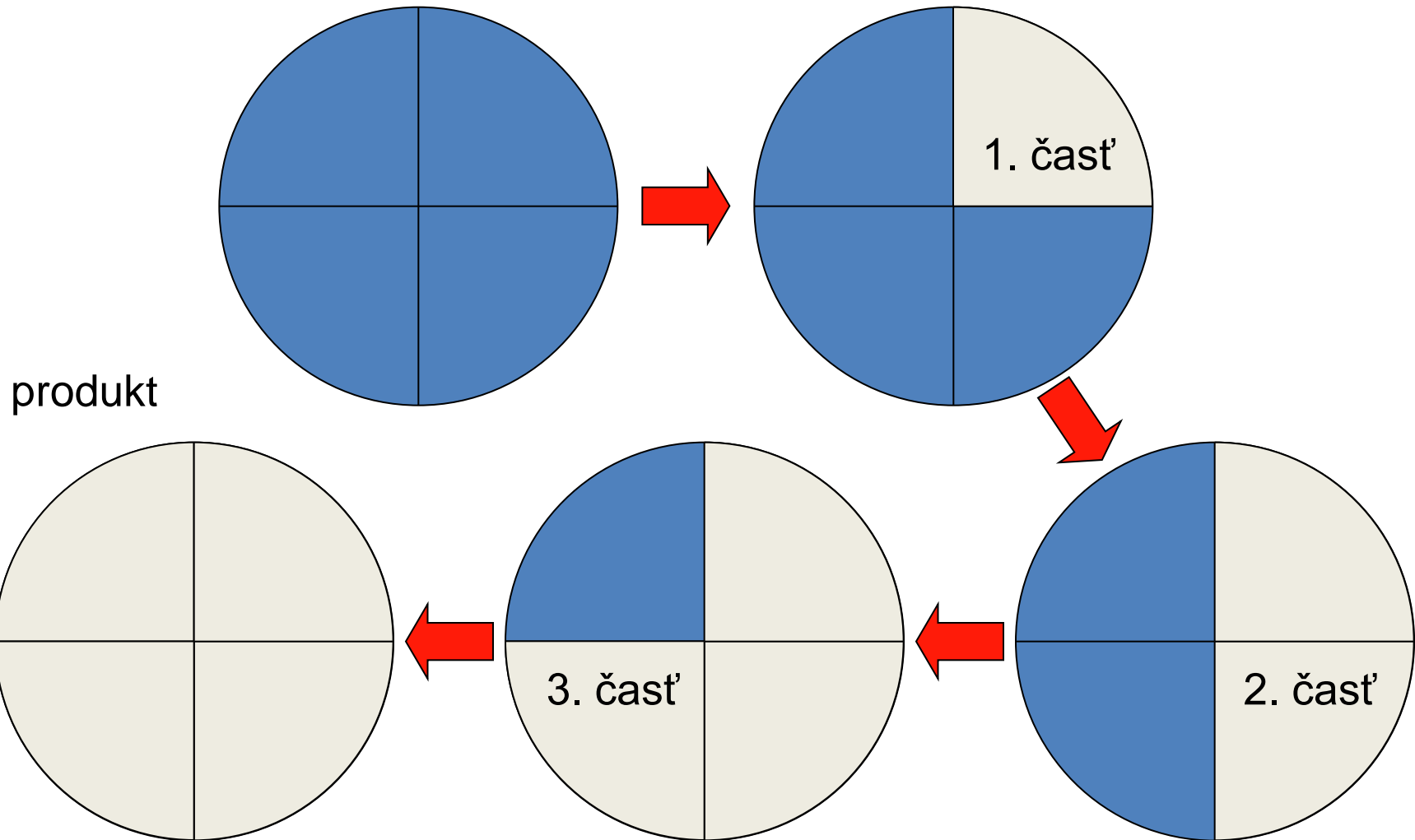
Životný cyklus – vodopádový

- Klady
 - zavádza systém do vývoja softvéru
 - proces sa dá plánovať a kontrolovať
 - vynucuje si zavedenie pravidiel
 - vynucuje si dodržanie termínov
- Nedostatky
 - fázy sa neprekrývajú – sekvenčný postup
 - od zadanie – po hotový produkt – dlhý čas
 - výsledok závisí od analýzy – vhodný ak je problém známy
 - kontrola kvality produktu až po dokončení

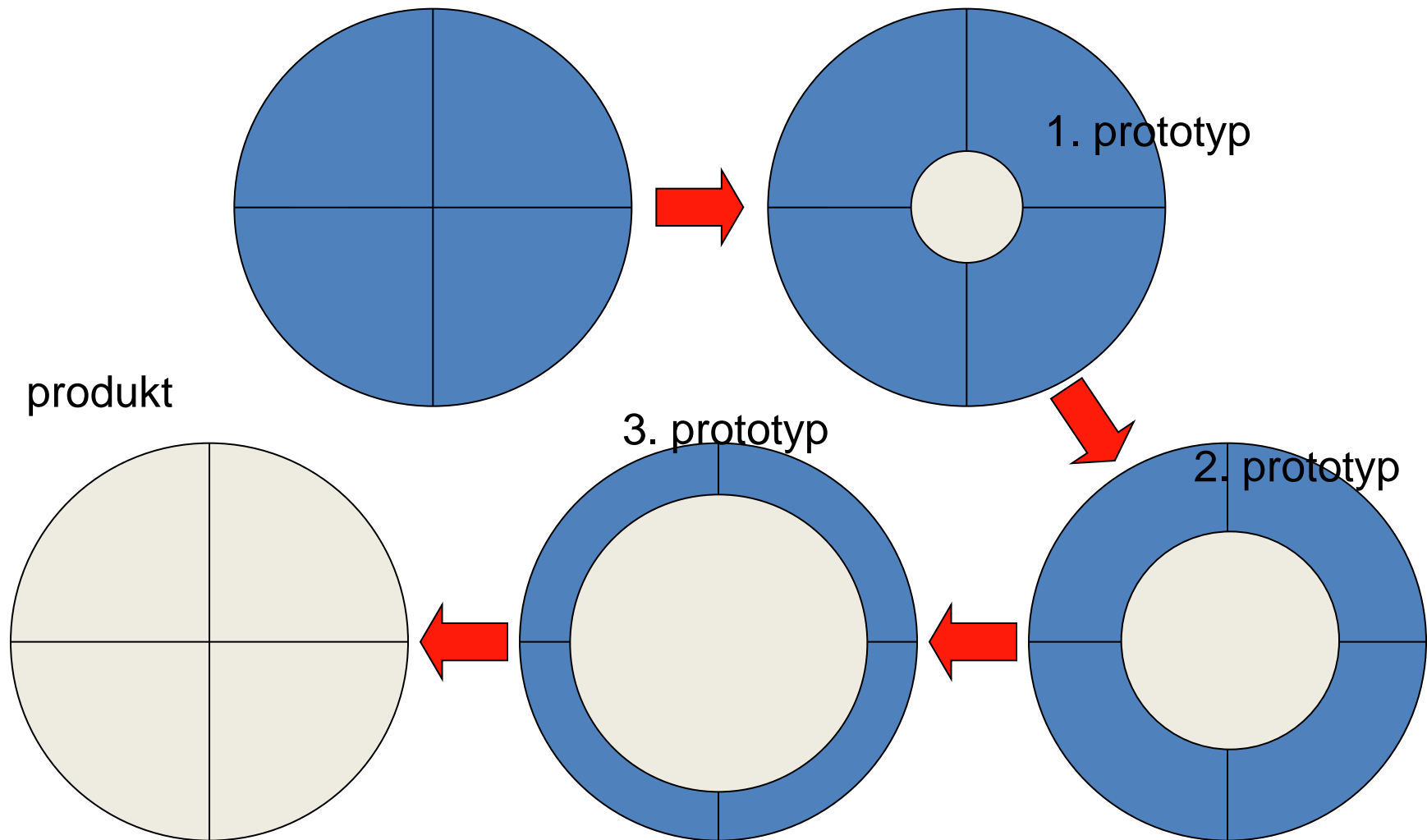
Životný cyklus – vodopádový

- Modifikácie
 - **inkrementálny** model
 - postupné dopĺňanie úplných častí
 - systém menších vodopádov
 - **špirálový** model
 - vytváranie prototypov celého produktu
 - paralelný vývoj všetkých častí

Inkrementálny model

špirálový model

RUP – Rational Unified Process

- výsledok vývoja veľkých softvérových firiem na čele s firmou Rational - IBM
- princípy – najlepšie praktiky tvorby SW
 - iterácie
 - správa požiadaviek
 - komponentová architektúra
 - vizuálne modely
 - overovanie kvality
 - riadenie zmien

- **iterácie**

- chyby sa odhalia v začiatočných návrhoch
- postupná tvorba systému po častiach tak, aby každá iterácia končila spustiteľným kódom

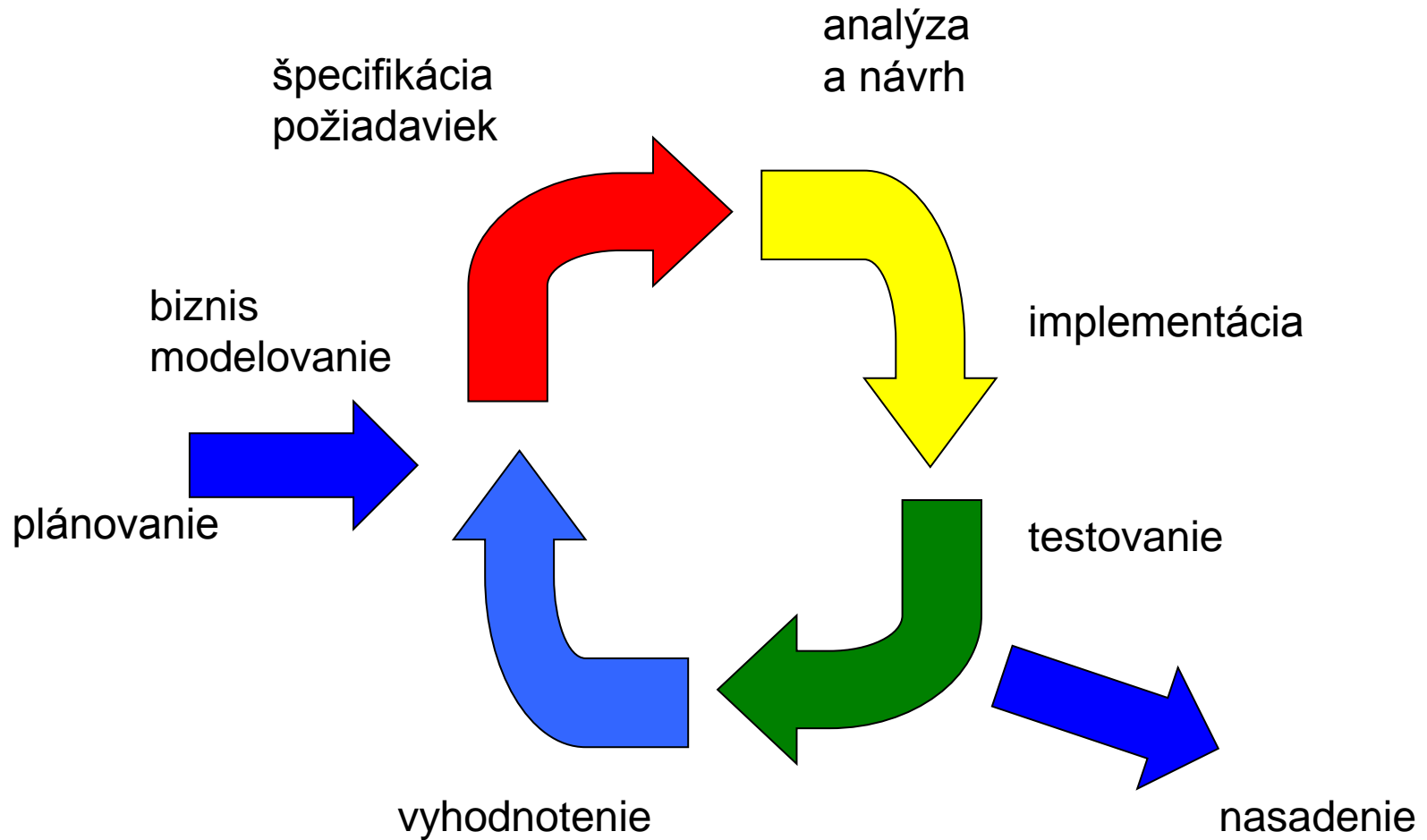
- **správa požiadaviek**

- získavanie a dokumentovanie požiadaviek zadávateľa
- požiadavka – vlastnosť produktu

- **komponentová architektúra**
 - rozdeľuj a panuj
 - štruktúra prvkov systému
 - využívanie existujúcich a tvorba nových komponentov
- **vizuálne modely**
 - vytváranie a aktualizácia modelov v grafickej podobe
 - UML
 - vo všetkých fázach tvorby systému
 - zrozumiteľnosť
 - komunikácia: užívateľ - vývojár,
vývojár - vývojár

- **overovanie kvality**
 - sledovanie kvality pomocou stanovených kritérií počas celého procesu vývoja
- **riadenie zmien**
 - objektívne zmeny v priebehu riešenia – napr. zákony

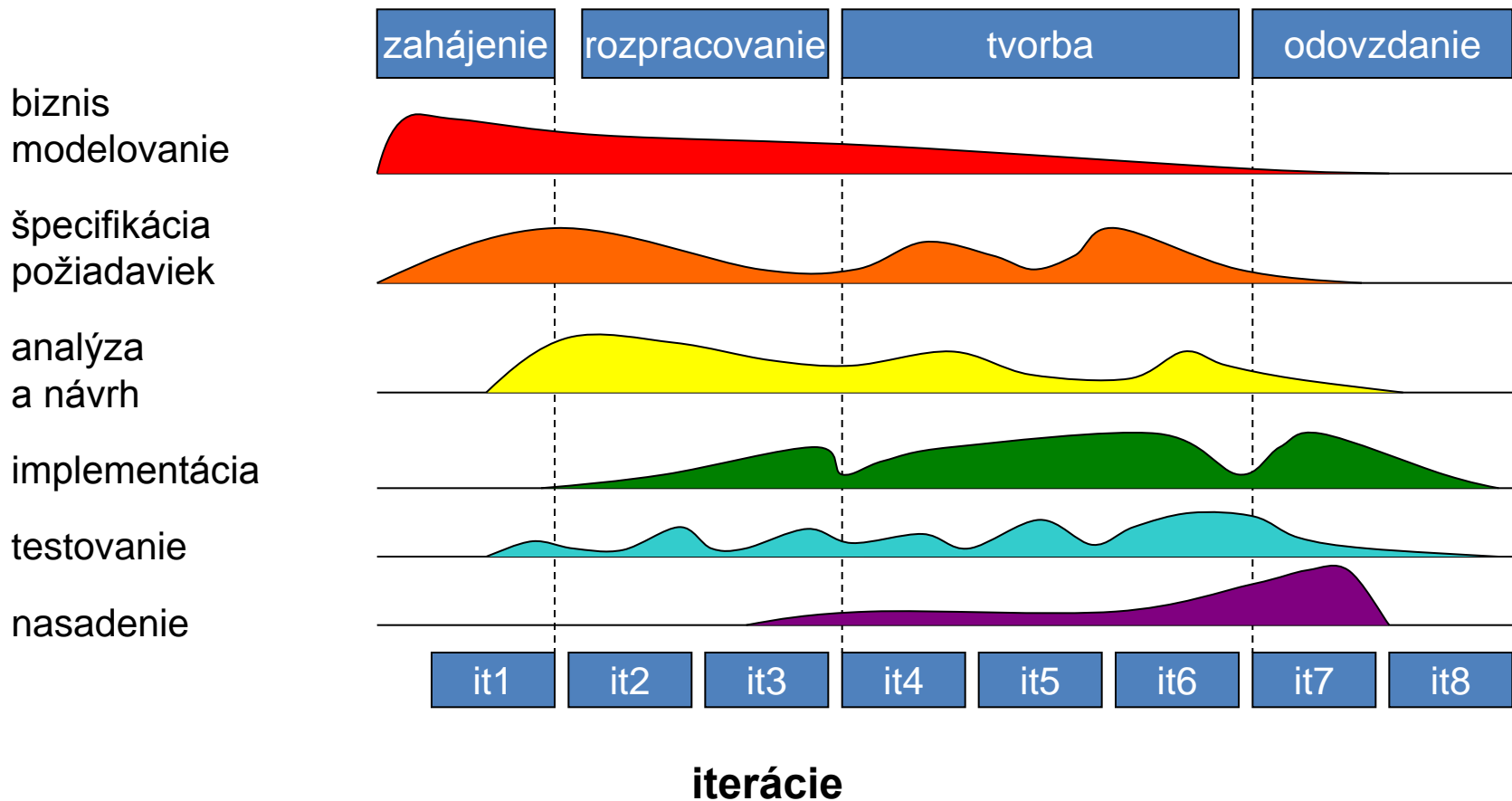
RUP – iterácia

RUP – schéma (obsah x čas)

tok činností

fázy

RUP – fázy = 1 cyklus (verzia)

- **Zahájenie**

definícia vízie, určenie rozsahu systému

- **Rozpracovanie**

návrh architektúry systému

- **Tvorba**

produkcia, beta verzia systému

- **Odovzdanie**

produkcia, beta verzia systému, tvorba dokumentácie

- systémový prístup – softvérový proces
- životný cyklus projektu
- RUP

Ďakujem za pozornosť

Vaše otázky...

